

آشفتگی واژگان در منابع مرجع حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی

1 مرتضی کوبی

2 غلامرضا حیدری

3 الهه حسن‌زاده

4 الهام اسمعیل پونکی

تاریخ دریافت: 95/07/19

تاریخ پذیرش: 95/10/11

چکیده

هدف: حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با وجود واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های تخصصی، شاهد نوعی آشفتگی در معادل‌گزینی واژه‌ها است. پژوهش حاضر به بررسی میزان آشفتگی واژگان مدیریت اطلاعات در میان منابع مرجع این حوزه (سرعنوان‌های موضوعی فارسی، اصطلاحنامه اصفا، فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته، و اصطلاحنامه ASIS) پرداخته است.

روش / رویکرد پژوهش: این مطالعه به روش تحلیل محتوا انجام شد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها واژه‌های Information management، Information retrieval و تمام واژه‌های فرامتن آن‌ها در واژه‌نامه‌ی آدلیس جستجو شد و معادل‌های فارسی آن‌ها در میان 4 منبع مرجع مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان داد که در میان این منابع مرجع بیشترین شباهت‌ها میان فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته با اصطلاحنامه ASIS (55.88 درصد) و بیشترین تفاوت‌ها میان فرهنگ توصیفی با اصطلاحنامه اصفا (85.3 درصد) وجود داشته است.

نتیجه‌گیری: از آن‌جا که این منابع، از منابع مرجع حوزه هستند و مورد استفاده صاحبان و پژوهشگران این حوزه قرار می‌گیرند باید از یکدستی بیشتری برخوردار باشند تا منجر به سردرگمی، کج‌فهمی‌ها و سوء-تفاهمات نشود. در ادامه پیشنهادها برای رفع این معضل آورده شده است.

1. استاد علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز kokabi80@yahoo.com

2. استادیار علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز g.heidari@scu.ac.ir

3. دانشجوی دکترای علم اطلاعات و دانش‌شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز؛ عضو باشگاه پژوهشگران و نخبگان، واحد علوم پزشکی

تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) adis6662004@yahoo.com

4. کارشناس ارشد علم اطلاعات و دانش‌شناسی elhampounaki@yahoo.com

کلیدواژه‌ها: آشفستگی واژگان، مدیریت اطلاعات، علم اطلاعات و دانش‌شناسی، سرعنوان‌های موضوعی فارسی، اصطلاحنامه اصفه، اصطلاحنامه ASIS، فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته

مقدمه

همواره در طول تاریخ، نبود یک زبان مشترک و برداشت‌های مختلف از یک موضوع باعث ایجاد مشکلات و سوءتفاهمات زیادی شده است. زمینه‌های مختلف علم نیز از این امر مستثنی نبوده و همیشه در بین دانشمندان و محققان علوم مختلف، اختلاف نظرهایی بر روی واژگان و مشکلاتی به دلیل نبود یک زبان مشترک به وجود آمده است (صادقی بازرگانی و اعظمی آغداش، 1391). استفاده از معادل‌های متفاوت برای اصطلاحات یکسان باعث می‌شود که خودخواسته بر تعداد اصطلاحات فارسی اضافه کنیم که این امر در تضاد با اصل اقتصاد¹ در زبان‌شناسی است. دیگر این‌که در سال‌های اخیر استادان و پژوهشگران فرهنگ‌ها، کتاب‌ها و مقالات متعددی را در زمینه‌های مختلف تالیف یا ترجمه کرده‌اند و شمار زیادی اصطلاحات نو و بدیع که معادل اصطلاحات بیگانه است، ابداع کرده‌اند. تعدد و ناهماهنگی واژگان موجب ابهام در متن و سردرگمی خواننده می‌شود به طوری که می‌توان گفت اهمیت میزان هماهنگی و یکنواختی معادل‌های به کار رفته در این متون کم‌تر از خود معادل‌سازی نیست (بدری زاده و یوحنایی، 1381). در متون فارسی نیز به منظور رسانویسی ناگزیر می‌شویم در پانویس از معادل‌های انگلیسی استفاده کنیم (افشار زنجانی، بی‌تا، به نقل از جمالی مهمویی، 1387) که این امر باعث خستگی و دلزدگی خوانندگان می‌شود (بدری زاده و یوحنایی، 1381).

با توسعه‌ی کتابخانه‌ها و رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در دانشگاه‌های ایران شماری از اصطلاحات مشترک و همگون بین متخصصان این علم نضج گرفت و موجب شد که آثار مؤلفین و مترجمین از این واژه‌ها بهره جوید (شعبانی، 1381). تلاش در زمینه‌ی واژه‌سازی و معادل‌گزینی در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در حدود نیم قرن پیش آغاز شده است. اولین تلاش جدی در زمینه‌ی طرح واژگان علم اطلاعات و دانش‌شناسی و معادل‌های آن‌ها در سال 1343 به همت اداره انتشارات و روابط کتابخانه‌ها در دانشگاه تهران آغاز شد. این واژه‌گزینی از طریق نظام جمعی و کمیته‌ی مشورتی صورت می‌گرفت (شعبانی، 1381). این‌گونه تلاش‌های جمعی و مشورتی در دهه‌های چهل، پنجاه و شصت

---

¹ Economical principle: اصل اقتصاد زبانی یا زبان‌شناسی اقتصادی همواره به کوتاه و ساده شدن تمایل دارد. کم شدن طول یک جمله یا کلمه یا تغییر شکل یک واژه می‌تواند هم طول مدت بیان یا نگارش آن سازه‌ی زبانی را کاهش دهد و هم از مصرف انرژی بکاهد (افتخاری، 1384)

خورشیدی ادامه یافت و تا حدودی پاسخگوی نیازها بود (جمالی مهمویی، 1388). اما، توجه به ادبیات علم اطلاعات و دانش‌شناسی فقط در سال‌های شصت شمسی اهمیت واقعی خود را به دست آورد، زمانی که مباحث این رشته از جنبه‌های عملی مانند فهرست‌نویسی، رده‌بندی، و خدمات فنی به مسائل نظری مانند روش تحقیق، کتابداری تطبیقی، و فلسفه‌ی کتابداری گرایش یافت. از سوی دیگر نفوذ فناوری در حوزه‌های مختلف سازمانی و اداری کشور تأثیر خود را بر زبان رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی به جای گذاشت و نیاز به ارتباط متون فناوری با مخاطبین تشدید گردید (شعبانی، 1381). بنابراین ظهور علم اطلاعات و دانش‌شناسی به مفهوم علمی در مجامع فرهنگی و دانشگاهی، صاحب‌نظران و عالمان حرفه‌ای را بر آن داشت تا اصطلاحات و معادل‌های نوینی ابداع کنند تا خلاء مزبور رفع گردد. بر این اساس از دهه 40 شاهد انتشار اصطلاحنامه‌ها و واژه‌نامه‌های تخصصی در این حوزه بودیم (موسوی چلک، 1380). این نوع واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌ها در عین سودمندی، ابزاری برای انتقال معادل‌های نه چندان دقیق نیز به شمار می‌روند. معادل‌هایی که مترجمان به اشتباه ساخته یا به کار برده‌اند، به این نوع واژه‌نامه‌ها راه یافته و سپس مترجمان کم تجربه‌تر آن‌ها را به کار می‌برند و این چرخه ادامه می‌یابد (جمالی مهمویی، 1388). در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی با وجود واژه‌نامه‌ها و اصطلاحنامه‌های تخصصی، شاهد نوعی آشفتگی در معادل‌گزینی واژه‌ها هستیم (جمالی مهمویی 1388؛ حیدری، 1392؛ شعبانی، 1381؛ رهادوست، 1381).

مشکل واژه‌شناختی و مفهومی در تمام علوم و دانش‌ها همواره وجود داشته و خواهد داشت. در زبان‌شناسی، معناشناسی، فلسفه، روان‌شناسی، جامعه‌شناسی، ادبیات، سیاست، علوم پزشکی و به طور کلی در تمام حوزه‌های دانش بشری، پژوهش درباره‌ی واژگان، اصطلاحات، مفاهیم و معانی آن‌ها، اهمیت اساسی دارد (حیدری، 1392). چنان‌که بدری‌زاده و یوحناپی (1381) در مقاله‌ای با عنوان "اصطلاحات زبان‌شناسی و مشکل تعدد معادل‌ها در زبان فارسی" به بررسی آماری یکدستی و هماهنگی میان آن دسته از معادل‌های فارسی که در برخی از کتاب‌ها و مقاله‌ها، برابر اصطلاحات انگلیسی زبان‌شناسی ارائه گردیده، پرداخته‌اند. پژوهشگران این مقاله معادل‌های به کار رفته در 10 کتاب مختلف زبان‌شناسی را از حیث یکسانی یا تفاوت معادل‌ها با یکدیگر مقایسه کرده و در مرحله بعدی به بررسی واژه‌نامه‌های زبان‌شناسی که در آن‌ها تقریباً از 90 منبع مختلف برای انتخاب معادل‌ها استفاده شده پرداخته‌اند. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که در میان اصطلاحات و معادل‌هایی که متخصصان علم زبان‌شناسی در آثار خود به کار برده‌اند، یکدستی و هماهنگی لازم وجود ندارد و هر یک از آنان با توجه به زمینه‌های مطالعاتی و احیاناً سلیقه‌های شخصی،

اصطلاحات فارسی در مقابل اصطلاحات بیگانه برگزیده‌اند. در آخر پیشنهادهایی در جهت یکسان‌سازی معادل‌ها ارائه گردیده است.

همچنین حقیقت (1382) در مقاله‌ای به آشفتگی مفاهیم سیاسی در ایران معاصر می‌پردازد که در دو قسمت بیان شده است. او در بخش نخست بیان می‌دارد که مفاهیم سیاسی در ایران معاصر چنان به هم آمیخته‌اند، که سبب به وجود آمدن نوعی آشفتگی و بحران مفاهیم در این زمینه شده‌اند. منشأ این بحران به چند امر باز می‌گردد: ویژگی‌های خاص رشته‌ی علوم سیاسی، خصوصیات مفاهیم سیاسی در ایران، رویارویی سنت (و دین) با تجدد و بالاخره کژتابی مفاهیم. در قسمت دوم مقاله از آشفتگی مفاهیم سیاسی زیر در ایران معاصر بحث می‌کند: سیاست و علوم سیاسی، دولت، مشروعیت نظام سیاسی، ایدئولوژی، چپ و راست، حزب، جامعه مدنی و مردم‌سالاری.

صادقی بازرگانی و اعظمی آغداش (1391) در مقاله‌ای با عنوان «نامه به سردبیر: نگاهی بر آشفتگی موجود در ترجمه و کاربرد سه واژه مهم مورد استفاده در علوم پزشکی: "effectiveness"، "efficiency"، و "efficacy"» توجه محققان و صاحب نظران و نیز افراد مسئول در این زمینه را به ضرورت انجام اقدامی جهت همسوسازی محققان، مترجمان و نویسندگان علوم پزشکی در استفاده از معادل‌های مناسب سه واژه "efficacy"، "efficiency"، و "effectiveness" که جزو مهم‌ترین واژه‌های کاربردی در علوم مختلف پزشکی است جلب و در ادامه مثال‌هایی از این آشفتگی را ذکر کرده‌اند.

متخصصان حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیز در زمینه‌ی آشفتگی معادل‌گزینی واژگان اقدامات پژوهشی انجام داده و به این مهم اشاره داشته‌اند که در این حوزه هم شاهد آشفتگی واژگان هستیم. رهادوست (1381) در پژوهشی با عنوان "ضعف زبان و اختلال در انتقال، مصرف و تولید اطلاعات: پژوهشی در زمینه دانش ترجمه مترجمان مقالات کتابداری"، به تحلیل 40 مقاله ترجمه شده که به تحریریه‌ی فصلنامه کتاب رسیده بود پرداخت. نتایج حاصل از این پژوهش نشان داد که مترجمان و دانش‌آموختگان این رشته عموماً از حداقل دانش و مهارت در زبان و درک مطلب بی‌بهره‌اند و در ادامه اشاره می‌کند که بی‌توجهی و گاه ناآگاهی نسبت به زبان و نقش آن در تولید و تکامل علم، مسئله‌ای است که به برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی آگاهان و دلسوزان در این زمینه نیاز دارد.

شعبانی (1381) به روند واژه‌گزینی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی در زبان فارسی پرداخت. شعبانی اشاره می‌کند که رشد پژوهش و توجه به رشته‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی در چند دهه‌ی اخیر، عوامل کاربرد و بهره‌جویی از متون این رشته را در بین متخصصین و کاربران این علم توسعه بخشیده، چنان‌که

نخستین واژه‌نامه‌ی کتابداری در سال 1343 توسط اداره انتشارات و روابط کتابخانه‌ها در دانشگاه تهران تهیه و منتشر شد. این مقاله به بررسی واژه‌نامه‌های کتابداری در شیوه‌ی گزینش لغات پرداخته و راهکارهایی را برای این مهم پیشنهاد داده است.

در مقاله‌ای دیگر جمالی مهمویی (1388) با عنوان "معادل‌گزینی، ترجمه و آشفستگی زبان فارسی در حوزه‌ی علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی" بیان می‌کند که متونی که در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی از انگلیسی به فارسی ترجمه شده‌اند دچار نوعی آشفستگی زبانی هستند که فهم این متون را برای خواننده با مشکلاتی همراه می‌سازد. این نارسایی‌ها و آشفستگی‌ها ناشی از عوامل مختلفی نظیر عدم تسلط مترجم به زبان‌های مبدأ و مقصد و نیز دانش موضوعی اندک وی هستند. این نوشتار بر آشفستگی موجود در معادل‌های برگزیده برای اصطلاحات تخصصی حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی متمرکز شده است و با استخراج مثال‌هایی از واژه‌نامه استنادی (تدوین ابوالفضل هاشمی)، ضمن تبیین این معضل، راهکارهایی را نیز جهت رفع آن ارائه می‌کند.

حیدری (1388) وجوه تمایز و تشابه واژگان و مفاهیم پایه در حوزه‌ی علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی را به روش کتابخانه‌ای و تحلیل مورد پژوهش و بررسی قرار داده است. در آغاز به وجود مشکل واژگانی و مفهومی در تمامی حوزه‌های دانش، از جمله کتابداری و علم اطلاعات پرداخته و ضرورت‌های توجه به این مسئله را بیان کرده است و در ادامه با تاکید بر شباهت‌ها و تفاوت‌های مطرح شده در این نوشتارها درباره‌ی خاستگاه، روش‌شناسی، دامنه و قلمرو موضوعی، اعم و اخص بودن، نوع محمل اطلاعاتی مورد مطالعه، نقاط اصلی تمرکز، و تمایزهای آشکار علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی، عنوان ترکیبی علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی را به عنوان یک راهکار مورد بررسی قرار داده است.

حیدری (1392) به بررسی آشفستگی واژه‌شناختی و مفهومی در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی به روش تحلیلی-انتقادی پرداخته است و اشاره می‌کند که دشواری واژه‌شناختی مختص علم اطلاعات و دانش‌شناسی نیست؛ بلکه در تمام علوم و دانش‌ها همواره وجود داشته و خواهد داشت و حتی در برخی مواقع ناگزیر و طبیعی است. در این پژوهش، آشفستگی واژه‌شناختی و مفهومی در مقوله‌های مختلف این حوزه از جمله اسامی و نام‌گذاری؛ مفاهیم فلسفی و نظری؛ مفاهیم پایه و پیوستار داده، اطلاعات، دانش، خرد؛ مرجع‌شناسی؛ علم‌سنجی و اطلاع‌سنجی؛ مدیریت اطلاعات و دانش؛ و چرخه‌ی اطلاعات (گردآوری، سازماندهی، اشاعه، و استفاده از اطلاعات)، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. در نهایت راهکارهایی

برای بهبود وضعیت کنونی واژگان در علم اطلاعات و دانش‌شناسی و چگونگی بسط پژوهش در باب واژگان در ابعاد و مقوله‌های خاص‌تر، ارائه شده است.

مروری بر پژوهش‌های انجام شده نشان می‌دهد که موضوع آشفته‌گی واژگان دیرزمانی است که مورد توجه صاحبان علم و فن قرار گرفته، شاید بتوان گفت با ورود فناوری به کشور، این موضوع اهمیت ویژه‌ای به خود گرفته است. در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی، بحث اصطلاح‌شناسی و آشفته‌گی واژگانی به ندرت مورد بررسی قرار گرفته است؛ همان‌طور که حیدری (1392) نیز این موضوع را تأیید می‌کند.

در همین راستا، پژوهش حاضر در نظر دارد به بررسی آماری میزان آشفته‌گی واژگان حوزه‌ی مدیریت اطلاعات در میان منابع مرجع حوزه که به واژگان مدیریت اطلاعات و علم اطلاعات و دانش‌شناسی اختصاص دارند (سرعنوان‌های موضوعی فارسی (سلطانی و فانی، 1381)، اصطلاحنامه اصفا (خسروی، 1380)، فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته (ریتس¹، 1381) و اصطلاحنامه ASIS (جامعه‌ی علوم اطلاع‌رسانی امریکا، 1381))، بپردازد. همچنین سعی شده است تا مشکلات ناشی از تعدد و کثرت معادل‌ها مورد بررسی قرار گیرد و راهکارهایی در جهت یکدستی آن‌ها ارائه شود. این پژوهش در این راستا شکل گرفته و در پی پاسخ به پرسش‌های زیر است:

1. میزان یکنواختی معادل‌های فارسی واژگان مورد بررسی در 4 منبع مورد نظر چقدر است؟
2. میزان آشفته‌گی معادل‌های فارسی واژگان مورد بررسی در 4 منبع مورد نظر چقدر است؟
3. میزان شباهت و تفاوت سرعنوان‌های موضوعی فارسی و اصطلاحنامه اصفا چقدر است؟
4. میزان شباهت و تفاوت سرعنوان‌های موضوعی فارسی با فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته چقدر است؟
5. میزان شباهت و تفاوت سرعنوان‌های موضوعی فارسی با اصطلاحنامه ASIS چقدر است؟
6. میزان شباهت و تفاوت اصطلاحنامه اصفا با فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته چقدر است؟
7. میزان شباهت و تفاوت اصطلاحنامه اصفا با اصطلاحنامه ASIS چقدر است؟
8. میزان شباهت و تفاوت فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته و اصطلاحنامه ASIS چقدر است؟

---

¹ Joan M. Reitz

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به روش تحلیل محتوا انجام شد. بر این اساس، ابتدا سعی شده است واژگان حوزه‌ی مدیریت اطلاعات در سرعنوان‌های موضوعی فارسی، اصطلاحنامه اصفا، فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع-رسانی و حوزه‌های وابسته و اصطلاحنامه ASIS بر اساس واژه‌نامه‌ی پیوسته کتابداری و اطلاع‌رسانی ادلیس¹ بررسی، واژگان مشترک میان این منابع مشخص و معادل‌های فارسی آن‌ها مقایسه شود. واژه‌نامه ادلیس به عنوان یک منبع مرجع فرامتن در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی است و این امکان را دارد که با جستجو و یافتن یک واژه، تمام واژه‌ها و تعاریف مرتبط با آن نیز بازیابی شود به همین منظور در این پژوهش این واژه‌نامه به عنوان معیاری برای جستجوی واژگان مرتبط با مدیریت اطلاعات قرار گرفت. به منظور جمع‌آوری داده‌ها، معادل انگلیسی واژه‌ی "مدیریت اطلاعات" در واژه‌نامه‌ی ادلیس "Information management" مورد جستجو قرار گرفت که در توضیح آن واژگانی به صورت فرامتن آورده شده است. از ابتدای تعریف این واژه، واژگان Information retrieval، Information security و Security به صورت فرامتن ذکر شده است که واژه Security به علت نامرتب بودن با پژوهش حاضر کنار گذاشته شد و واژه‌های Information management، Information retrieval و تمام واژه‌های فرامتن آن‌ها در واژه‌نامه‌ی ادلیس جستجو شد.

برای تعداد تقریبی کل واژگان این واژه‌نامه که 4200 مدخل عنوان شده جدول کرجسی - مورگان² حجم نمونه 351-357 را ارائه می‌کند. بنابراین، تعداد 377 مدخل به عنوان نمونه پژوهش حاضر انتخاب شد که همه واژه‌های تکراری آن در نرم افزار اکسل حذف شدند. واژه‌های مربوط به اسامی خاص، که تعداد 20 مدخل بودند نیز از نمونه آماری پژوهش حذف شدند و در نهایت تعداد 357 مدخل مورد بررسی قرار گرفتند.

واژگان جستجو شده در واژه‌نامه‌ی ادلیس به عنوان سیاهه‌ی واری مورد استفاده قرار گرفتند و معادل‌های فارسی آن‌ها در سرعنوان‌های موضوعی فارسی، اصطلاحنامه اصفا، اصطلاحنامه ASIS، و فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته مورد بررسی قرار گرفت. در سرعنوان‌های موضوعی فارسی و اصطلاحنامه اصفا برای معادل‌گزینی واژگان لاتین، واژه مرجع و در مورد فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع-رسانی و حوزه‌های وابسته و اصطلاحنامه ASIS، اولین واژه ترجمه شده به عنوان واژه معادل در نظر گرفته

¹ Online Dictionary for Library and Information Science (ODLIS)

² Krejcie - Morgan

شده است. داده‌های جمع‌آوری شده در نرم‌افزار آماری اکسل وارد شد و مورد تحلیل قرار گرفت. باید خاطر نشان شود که برای جستجوی معادل‌گزینی واژگان در سرعنوان‌های موضوعی فارسی و اصطلاحنامه اصفا از نسخه رسای آن‌ها استفاده شده است و از آنجا که ویرایش جدید آن‌ها در حال انجام است و به پایان نرسیده، جستجوهای صورت گرفته تا تاریخ 4 اردیبهشت 1395 انجام شده است. همچنین برای فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته از پایگاه اینترنتی پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات استفاده شده است.

همان‌طور که مشخص است ماهیت این منابع با هم متفاوت است، در سرعنوان‌های موضوعی عموماً از واژگان ترکیبی استفاده می‌شود، حال آنکه در اصطلاحنامه‌ها این طور نیست. به طور مثال در سرعنوان‌های موضوعی فارسی، نمایه‌سازی و چکیده‌نویسی و در اصطلاحنامه اصفا هر یک از این واژه‌ها به صورت جداگانه آورده شده است. با وجود این تفاوت‌ها، این منابع، از منابع مرجع هر حوزه‌ای نام برده می‌شوند و مورد استفاده و استناد پژوهشگران و صاحبان هر حوزه هستند. در این پژوهش سعی شده است که با در نظر گرفتن تفاوت ماهوی میان این منابع، آشفتگی واژگان حوزه‌ی مدیریت اطلاعات مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد.

یافته‌ها

از میان 377 مدخل مورد بررسی 17 واژه اسم خاص مانند American Libraries و 3 مورد هم به دلیل بی‌معنا بودن مانند [Click here](#) از جامعه آماری حذف شد. در کل، داده‌های حاصل از تحلیل نشان داد که 71 واژه از میان واژگان نمونه‌ی آماری در همه منابع مورد بررسی معادل فارسی داشتند (جدول شماره 1 و 2).

یافته‌های حاصل از پژوهش حاضر را می‌توان در دو بخش ذیل مورد تحلیل و بررسی قرار داد:

الف. بررسی و تحلیل واژگانی که معادل‌های فارسی آن‌ها در 4 منبع مورد بررسی یکسان هستند.

از میان واژگانی که در 4 منبع مورد بررسی وجود داشتند، واژگان زیر با اندکی تفاوت اما در همه منابع یکسان به کار برده شده‌اند مانند واژه‌ی "Periodicals" که در سرعنوان‌های موضوعی فارسی و اصطلاحنامه اصفا معادل "نشریات ادواری" آورده شده است و در فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته "نشریه ادواری" و در اصطلاحنامه ASIS "ادواری" ذکر شده است. از دیگر واژگان این گروه می‌توان به HTML, Classification, Film اشاره کرد که دارای چند معادل هستند که با اندکی تفاوت، در

تمامی منابع مرجع یکسان به کار رفته‌اند (جدول شماره 1). لازم به ذکر است که معادل‌های فارسی برخی از این واژگان به صورت ترکیبی وجود داشتند، به طور مثال واژه‌ی Film در سرعنوان‌های موضوعی فارسی در عبارت "Film archives"، "آرشیوهای فیلم" و در "Film festivals"، "سینما - جشنواره‌ها" آورده شده است. به همین خاطر برای معادل فارسی Film هم فیلم و هم سینما قید شده است.

جدول شماره 1. واژگانی که در منابع مورد بررسی در این پژوهش معادل فارسی یکسانی دارند.

ردیف	واژه انگلیسی	معادل فارسی در چهار منبع سرعنوان موضوعی فارسی، اصفا، فرهنگ توصیفی و ASIS	ردیف	واژه انگلیسی	معادل فارسی در چهار منبع سرعنوان موضوعی فارسی، اصفا، فرهنگ توصیفی و ASIS
1	Abstract	چکیده	20	Librarian	کتابدار
2	Abstracting and indexing	چکیده‌نویسی و نمایه‌سازی	21	Libraries	کتابخانه‌ها
3	Archive	آرشیو	22	Literature	ادبیات
4	Card catalog	فهرست برگه در اصفا به معنای فهرست برگه‌ای	23	Magnetic tape	نوارمغناطیسی
5	Cataloging	فهرست‌نویسی	24	Map	نقشه
6	Classification	رده‌بندی در اصفا به معنای رده‌بندی / طبقه - بندی / درجه‌بندی	25	Paper	کاغذ
7	Classified catalog	فهرست رده‌ای	26	Periodical	نشریات ادواری در ASIS به معنای ادواری
8	Collection	مجموعه	27	Printing	چاپ
9	Data	داده‌ها	28	Public library	کتابخانه عمومی
10	Data processing	داده‌پردازی	29	Publisher	ناشر
11	E-mail	پست الکترونیکی	30	Reference service	خدمات مرجع
12	Film	فیلم در سرعنوان موضوعی فارسی به معنای فیلم / سینما	31	Software	نرم افزار
13	HTML	زبان نشانه‌گذاری فرامتن	32	Standard	استاندارد
14	Index	نمایه	33	Subject heading	سرعنوان موضوعی
15	Indexing	نمایه‌سازی	34	Symbol	نماد
16	Information	اطلاعات	35	Syntax	نحو
17	Information retrieval	بازیابی اطلاعات	36	Virus	ویروس
18	Internet	اینترنت	37	Web	وب
19	Language	زبان			

ب. بررسی و تحلیل واژگانی که معادل‌های فارسی آن‌ها در 4 منبع مورد بررسی متفاوت هستند.

جدول شماره 2. واژگانی که در همه منابع مورد بررسی معادل‌های فارسی متفاوتی دارند.

معادل فارسی				واژه انگلیسی	ردیف
ASIS	فرهنگ توصیفی واژگان اطلاعات‌رسانی و حوزه‌های وابسته	اصفا	سرعنوان‌های موضوعی فارسی		
مؤلف	پدیدآورنده	نویسنده	نویسنده	Author	1
کتابنگاشت	کتابنگاری	کتابشناسی	کتابشناسی	Bibliography	2
زندگی‌نامه	زندگی‌نامه	سرگذشت‌نامه	سرگذشت‌نامه	Biography	3
نقشه‌نگاری	نقشه‌کشی	نقشه‌برداری	نقشه‌کشی	Cartography	4
فهرست	فهرست	فهرست	کاتالوگ	Catalog	5
گردش کتاب	امانت	شمارگان مطبوعات	شمارگان	Circulation	6
برنامه رایانه‌ای	برنامه رایانگر	برنامه‌های رایانه‌ای	برنامه‌های کامپیوتری	Computer program	7
حق تکثیر	حق طبع	حق مؤلف	حق مؤلف	Copyright	8
داده پایگاه	داده پایگاه	پایگاه اطلاعاتی	پایگاه اطلاعاتی	Database	9
لغتنامه	لغتنامه	واژه‌نامه	واژه‌نامه	Dictionary	10
فهرست راهنما	فهرست راهنما	راهنما	راهنما	Directory	11
دیسک	دیسک	لوح	دیسک	Disk	12
مستندسازی	ثبت و ضبط مدارک	سندآرایی	دبیزش	Documentation	13
ویرایش	ویراست	ویرایش	ویراست	Edition	14
دایره‌المعارف	بزرگ واژگان	دایره‌المعارف	دایره‌المعارف	Encyclopedia	15
داستان	داستان	ادبیات داستانی	داستان	Fiction	16
دستنامه	دستنامه	دستورنامه	دستنامه	Handbook	17
سخت افزار	افزارگان	سخت افزار	سخت افزار	Hardware	18
فناوری اطلاعات	فناوری اطلاعات	فناوری اطلاعات	تکنولوژی اطلاعات	Information technology	19
دانش	دانش	علم	معلومات	Knowledge	20
دست‌نوشته	دست‌نوشت	کتاب خطی	نسخه خطی	Manuscript	21
عکاسی	عکسبرداری	عکاسی	عکاسی	Photography	22
چاپ	کلپشه	چاپ	چاپ نقش	Print	23
انتشارات	انتشار	انتشارات	نشریات/ انتشارات	Publication	24

25	Record	پیشینه	منشآت	رکورد	رکورد
26	Records management	مدیریت پیشینه‌ها	مدیریت مدارک	مدیریت رکوردها	مدیریت رکوردها
27	Research	تحقیق	پژوهش	پژوهش	پژوهش
28	Search	جستجو	جستجو	کاوش	کاوش
29	Security	امنیت	امنیت	امنیت	ایمنی
30	Special library	کتابخانه تخصصی	کتابخانه تخصصی	کتابخانه‌ی اختصاصی	کتابخانه ویژه
31	Subject	موضوع	فاعل	موضوع	موضوع
32	Survey	بررسی پیمایشی	پیمایش	پیمایش	پیمایش
33	Terminal	ترمینال	ترمینال	پایانه	پایانه
34	Web site	وبگاه	وبسایت	پایگاه وب	پایگاه وب

با نگاهی بر داده‌های جدول 2، می‌توان این داده‌ها را در 4 بخش زیر به تفکیک مشخص کرد:

الف. واژگانی که در تمام منابع مرجع مورد بررسی با هم متفاوت اعلام شده‌اند:

Documentation, Circulation

ب. واژگانی که در 2 منبع مرجع مورد بررسی مشابه و در 2 منبع دیگر متفاوت عنوان شده‌اند:

Author, Bibliography, Cartography, Copyright, Computer program, Knowledge, Manuscript, Print, Publication, Record, Records management, Special library, Web site

ج. واژگانی که دو به دو در منابع مرجع مورد بررسی متفاوت عنوان شده‌اند:

Biography, Database, Dictionary, Directory, Edition, Search, Terminal

د. واژگانی که در 3 منبع مرجع مشابه و در یک منبع متفاوت عنوان شده‌اند:

Catalog, Disk, Encyclopedia, Fiction, Handbook, Hardware, Information technology, Photography, Research, Security, Subject, Survey

بر اساس یافته‌های حاصل از پژوهش می‌توان نتیجه گرفت که سرعنوان‌های موضوعی فارسی با

اصطلاحنامه اصفا 41.17 درصد شباهت، و 58.83 درصد تفاوت؛ سرعنوان‌های موضوعی فارسی با فرهنگ

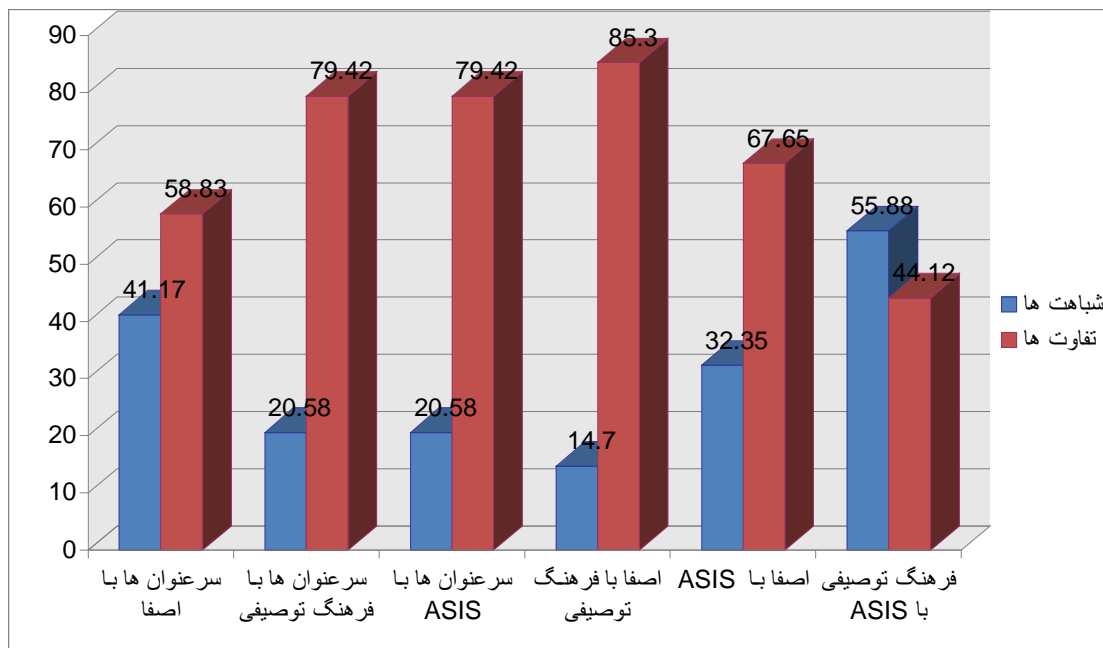
توصیفی 20.58 درصد شباهت و 79.42 درصد تفاوت؛ سرعنوان‌های موضوعی فارسی با اصطلاحنامه ASIS

20.58 درصد شباهت و 79.42 درصد تفاوت؛ اصطلاحنامه اصفا با فرهنگ توصیفی 14.70 درصد شباهت و

85.3 درصد تفاوت؛ اصطلاحنامه اصفا با اصطلاحنامه ASIS 32.35 درصد شباهت و 67.65 درصد تفاوت؛

فرهنگ توصیفی با اصطلاحنامه ASIS 55.88 درصد شباهت و 44.12 درصد تفاوت داشته‌اند.

در میان این منابع مرجع بیشترین شباهت‌ها میان فرهنگ توصیفی با اصطلاحنامه ASIS (55.88 درصد) و بیشترین تفاوت‌ها میان فرهنگ توصیفی با اصطلاحنامه اصفا (85.3 درصد) وجود داشته است (نمودار شماره 1).

نمودار شماره 1. میزان مشابهت و تفاوت معادل‌گزینی واژه‌ها میان این منابع مرجع به تفکیک

بحث و نتیجه‌گیری

اصطلاحنامه‌ها، واژه‌نامه‌ها و منابع مستند در زمینه‌ی معادل‌یابی فارسی واژگان حوزه‌ی مدیریت اطلاعات می‌توانند نقشی بی‌بدیل در هماهنگی‌های کاربرد واژگان و شکل‌گیری گفتمان‌های علم در این حوزه داشته باشند اما نگرانی‌ها در زمینه‌ی آشفتگی واژگان زمانی به وجود می‌آید که این منابع برای واژگان مشترک، معادل‌های فارسی متفاوتی در نظر بگیرند. نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان داد که واژگانی که می‌توان گفت زمانی که استفاده می‌شوند تنها یک معادل فارسی را به ذهن تداعی می‌کنند مانند Libraries که برای معادل فارسی آن تنها "کتابخانه‌ها" مورد استفاده قرار می‌گیرد آشفتگی واژگانی در حوزه‌ی مدیریت اطلاعات ایجاد نمی‌کنند. اما در مواردی مانند Information technology که برای معادل آن دو واژه‌ی "تکنولوژی اطلاعات" و "فناوری اطلاعات" در نظر گرفته می‌شود این آشفتگی بیشتر وجود دارد. در برخی موارد واژگانی وجود دارند که در هر کدام از منابع مورد بررسی معادل فارسی متفاوتی دارند، از این دست واژگان می‌توان به واژه‌ی Documentation اشاره کرد که معادل‌های "دبیزش"، "سندآرایی"، "ثبت و ضبط

مدارک" و "مستندسازی" برای آن در نظر گرفته شده است. مواردی نیز وجود دارند که در آنها معادل‌های فارسی آنها شاید در حال حاضر عجیب به نظر برسد و شاید بتوان گفت از اصلی‌ترین نگرانی‌ها در زمینه آشفته‌گی واژگانی به حساب آیند، مانند Database که برای آن معادل "داده پایگاه" آورده شده، در حالی که حتی در منابع مرجع حوزه‌های فناوری اطلاعات، واژه‌نامه کامپیوتر و انفورماتیک (انگلیسی به فارسی) در سال 1373 "پایگاه داده" در نظر گرفته شده و اصطلاحنامه ASIS که این معادل را به کار برده در سال 1381 به چاپ رسیده است. نمونه‌ی دیگر این نوع از واژه‌ها معادل‌گزینی واژه‌ی Records است که در اصطلاحنامه اصفاء، "منشآت" در نظر گرفته شده است. همچنین برای Special libraries در اصطلاحنامه ASIS "کتابخانه ویژه" آورده شده است که این معادل در جامعه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی ناشناخته است. با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان گفت که در سرعنوان‌های موضوعی فارسی نسبت به سایر منابع مرجع، بیشتر از معادل‌های عربی استفاده شده است مانند واژه‌های Research و Information technology که به ترتیب معادل‌های "تحقیق" و "تکنولوژی اطلاعات" در نظر گرفته شده است. البته باید خاطر نشان شود که برخی از واژگان ذکر شده در جدول شماره 2 در حوزه مدیریت اطلاعات تخصصی نیستند (مانند Terminal, Photography, Fiction, Disk, Cartography)، اما انتظار می‌رود واژگانی که به طور تخصصی به این حوزه مرتبط هستند و متخصصان این حوزه معادل‌گزینی این واژگان را بر عهده داشتند از انسجام و یکدستی بیشتری برخوردار باشند حال آنکه یافته‌های این پژوهش بیانگر این انسجام نیست.

به این نکته باید توجه داشت که آثار منفی انتخاب یک معادل نامناسب فقط به همان کلمه ختم نمی‌شود و اثر آن زنجیروار ادامه خواهد یافت (جمالی مهمویی، 1388). با ستاندن وام‌واژه‌ها، ذهنیتی که بر پایه‌ی این واژه‌ها پدید می‌آید، ذهنیتی گسسته و آشفته خواهد بود و همچنین نمی‌توان هیچ رفتار زبان‌شناسی با آنها داشت و با ستاندن واژه‌ها برای نمونه واژه تکنیک به ناچار باید واژه‌های دیگری مانند تکنسین، تکنولوژی و ... را به کار برد، که اینها کولونی‌های زبانی را پدید می‌آورند که اندک اندک با گسترده‌تر شدن آن، سرزمین را فرو می‌گیرند و از بین می‌برند (کزازی، 1386، به نقل از جمالی مهمویی، 1388).

در اینجا لازم است که به تفاوت ماهوی منابع مرجع اشاره شود اما این موضوع دلیل بر این نیست که این معادل‌گزینی‌ها متفاوت در نظر گرفته شود و برای استفاده‌کنندگان آنها سردرگمی ایجاد کند. از آنجا که منابع مرجع در هر حوزه‌ای مورد استفاده و استناد پژوهشگران و صاحبان علم و فن است می‌بایست آشفته‌گی واژگانی نداشته باشد یا با توجه به تفاوت ماهوی میان آنها از آشفته‌گی کمتری برخوردار باشد.

حال آنکه، پژوهش حاضر نشان می‌دهد میان همه این منابع تفاوت وجود دارد. اما نکته حائز اهمیت، شباهت بسیار زیاد اصطلاحنامه ASIS و فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته و همچنین استفاده از معادل‌های عجیب و غریب در این دو منبع است. البته همان‌طور که مشخص است مترجمان هر دوی این منابع علی‌حسین قاسمی است و خود مترجم نیز در مقدمه‌ی فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته (1381) به این مهم اشاره کرده است و بیان کرده که رنگ و بوی غیر بومی و بیگانه در تعاریف و مدخل‌های ارائه شده به روشنی آشکار است.

در ادامه می‌توان گفت که امروزه به یمن استفاده از فناوری‌های نوین اطلاعات و ارتباطات فاصله‌ی زمانی و مکانی در سطوح ملی و بین‌المللی در جوامع مختلف به حداقل رسیده و در نتیجه به هنگام ظهور پدیده‌های جدید در هر یک از کشورها، اخبار و اطلاعات مربوط به آن‌ها در قالب مقالات، سخنرانی‌ها و وسایل ارتباطی جدید، خیلی سریع به دیگر کشورها منتقل می‌شود (حیدری، 1392). در این زمان به سبب ازدیاد واژگان، معادل‌گزینی آن‌ها می‌بایست بیش از پیش جدی گرفته شود اما این موضوع کم‌تر مورد توجه پژوهشگران و مسئولان مربوط قرار گرفته، به طوری که حیدری (1392) اظهار می‌دارد که علی‌رغم اهمیت واژگان به عنوان معیاری برای میزان رشدیافتگی و تکامل یک حرفه یا یک حوزه‌ی علمی و حتی تأثیرگذاری آن بر تاریخ، هویت، نظریه‌پردازی و دیگر ابعاد همه حوزه‌های دانش، و به خصوص در بازیابی اطلاعات، این مسئله در حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی کم‌تر مورد توجه قرار گرفته است (حیدری، 1392). با توجه به نتایج حاصل از پژوهش حاضر، لازم است متولیان و مسئولان حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی به ویژه مسئولان نهاد کتابخانه ملی که انتشار سرعنوان‌های موضوعی و اصطلاحنامه اصفا را بر عهده دارند به اهمیت یکدست‌سازی معادل‌گزینی واژگان این حوزه آگاه باشند. از آن‌جا که این دو منبع اشاره شده در حال روزآمدسازی هستند انتظار می‌رود با توجه به نتایج پژوهش حاضر و پژوهش‌های مشابه، در آینده همخوانی و یکدستی بیشتری با هم داشته باشند و بتوانند الگویی مناسب برای سایر منابع مرجع این حوزه قرار گیرند.

بر مبنای نتایج حاصل از پژوهش حاضر و بررسی پژوهش‌های مشابه در این زمینه، می‌توان پیشنهادهایی را ارائه داد تا در آینده‌ای نه چندان دور شاهد این باشیم که معادل‌گزینی‌های مناسبی در منابع مرجع حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی انجام شود و یکدستی در میان این منابع مرجع بیشتر شود. از جمله این پیشنهادها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- صاحب‌نظران و مسئولان تهیه‌کننده‌ی منابع مرجع حوزه‌ی علم اطلاعات و دانش‌شناسی هرگاه با واژه‌ای بیگانه روبرو شدند و با توجه به دلایل عقلی برای آن معادل مناسبی در نظر گرفتند و در گروه‌های بحث و مجامع مختلف علمی آن را به اشتراک بگذارند تا افراد بعدی که می‌خواهند آن را به کار برند یا همان معادل را به کار برند و یا اگر نظری مخالف داشتند آن را در اختیار مسئولان قرار دهند و هر چه سریع‌تر به اجماع برسند.
- سیاست معادل‌گزینی واژگان می‌بایست دارای چارچوب نظری، روشن و دقیق باشد.
- به محض ورود واژه‌ای بیگانه، متخصصان و صاحب‌نظران این حوزه به سرعت معادلی مناسب برای آن در نظر گیرند تا نویسندگان و مترجمان معادل‌های پذیرفته شده را به کار برند و به این ترتیب از آشفتگی واژگانی جلوگیری کنند.
- واژگانی که بیش از یک معادل دارند و از نگرانی‌های آشفتگی واژگانی به شمار می‌روند بهتر است به صورت فهرست‌وار در اختیار استادان و صاحب‌نظران این حوزه قرار گیرد و پس از اجماع نظر، نتایج حاصل از آن در اختیار عموم قرار گیرد.
- انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی ایران نیز می‌تواند فضایی را فراهم آورد تا استادان و علاقه‌مندان این حوزه هر از گاهی گرد هم آیند و پیرامون معادل‌گزینی واژگان صحبت نمایند و بتوانند به جمع‌بندی‌هایی در این زمینه دست یابند و آن را در اختیار عموم قرار دهند.

مآخذ

افتخاری، اسماعیل (1384). نقش کم‌کوشی زبانی در پیدایش فارسی محاوره. فصلنامه پژوهش‌های ادبی، 7، 25-60.
 افشار زنجانی، ابراهیم (بی‌تا). ترجمه کتاب‌های کتابداری و اطلاع‌رسانی. *خبرنامه انجمن کتابداری و اطلاع‌رسانی*، (3)
 نقل در جمالی مهمویی، حمیدرضا، معادل‌گزینی، ترجمه و آشفتگی زبان در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. (کتاب ماه کلیات، 12(7): 94-99، 1388).

قابل دسترس در: <http://edu.ui.ac.ir/~e.afshar/fr.pdf>

بدری‌زاده، فضل‌الله؛ یوحناپی، منیژه (1381). اصطلاحات زبان‌شناسی و مشکل تعدد معادل‌ها در زبان فارسی. پژوهش زبان‌های خارجی، 13، 3-17.

جامعه‌ی علوم اطلاع‌رسانی امریکا (1381). *اصطلاحنامه‌ی اطلاع‌رسانی و کتابداری (ASIS)* (علی حسین قاسمی، مترجم). تهران: چاپار (نشر اثر اصلی 2005).

جمالی مهمویی، حمیدرضا (1388). معادل‌گزینی، ترجمه و آشفته‌گی زبان فارسی در حوزه علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتاب ماه کلیات، 12(7)، 94-99.

حقیقت، سید صادق (1382). آشفته‌گی مفاهیم سیاسی در ایران معاصر. فصلنامه علوم سیاسی، 24، 69-94.
حیدری، غلامرضا (1388). تاملی بر وجوه تمایز و تشابه واژگان و مفاهیم پایه در حوزه‌ی علم‌سنی و اطلاع‌سنجی و ارائه فرضیه دانش‌سنجی، مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، 16 (2)، 77-112.
حیدری، غلامرضا (1392). آشفته‌گی واژه‌شناختی در علم اطلاعات و دانش‌شناسی، مجله مطالعات کتابداری و علم اطلاعات، 5 (2)، 1-24.

خسروی، فریبرز (1380). اصطلاحنامه فرهنگی فارسی "اصفا" (نرگس قدیمی و ملیحه کرباسیان) (ویرایش 2). تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.
رهادوست، فاطمه (1381). ضعف زبان و اختلال در انتقال، مصرف و تولید اطلاعات: پژوهشی در زمینه دانش ترجمه مترجمان مقالات کتابداری. فصلنامه کتاب، 13(3)، 64-71.
ریتمس، جان (1381). فرهنگ توصیفی واژگان اطلاع‌رسانی و حوزه‌های وابسته (علی حسین قاسمی، مترجم). بازیابی 19 آذر 1392، از

www.irandoc.ac.ir/odlis

سلطانی، پوری؛ فانی، کامران (1381). سرعنوان‌های موضوعی فارسی (مهنار رهبری اصل، همکار) (ویرایش 3). تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران.

شعبانی، احمد (1381). روند واژه‌گزینی در علم کتابداری و اطلاع‌رسانی در زبان فارسی. فصلنامه پژوهشی علوم انسانی دانشگاه اصفهان، 13(1)، 235-248.

صادقی بازرگانی، همایون؛ اعظمی آغداش، صابر (1391). نامه به سردبیر: نگاهی بر آشفته‌گی موجود در ترجمه و کاربرد سه واژه مهم مورد استفاده در علوم پزشکی: "effectiveness"، "efficiency"، و "efficacy". فصلنامه حکیم، 15(4)، 269-268.

کمیته‌ی واژه‌نامه‌ی انجمن انفورماتیک ایران (1373). واژه‌نامه کامپیوتر و انفورماتیک (انگلیسی به فارسی). تهران: کمیته‌ی واژه‌نامه‌ی انجمن انفورماتیک ایران.

موسوی چلک، افشین (1380). دانشنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی. کتاب ماه کلیات، 48، 17-18.

استناد به این مقاله:

کوکبی، مرتضی؛ حیدری، غلامرضا؛ حسن‌زاده، الهه؛ اسمعیل پونکی، الهام (زودآیند). آشفته‌گی واژگان در منابع مرجع حوزه علم اطلاعات و دانش‌شناسی. مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات.